

	MINISTERUL SĂNĂTĂȚII, MUNCHI ȘI PROTECȚIEI SOCIALE AL REPUBLICII MOLDOVA	Protocol clinic standardizat pentru medicii de familie și medicii obstetricieni-ginecologi STERILIZAREA MASCULINĂ - VASECTOMIA
--	---	---

Consiliați clientul pentru ca el să poată lua decizii informate cu respectarea drepturilor generale umane: dreptul la informare și la libertatea de exprimare, dreptul la sănătate, dreptul la respectarea vieții private, dreptul de a decide dacă doresc, când doresc și cât de des doresc să aibă copii.

1. NOȚIUNI GENERALE

Vasectomia sau sterilizarea masculină este o metodă de contracepție permanentă pentru bărbații care nu mai doresc copii. Metoda constă în secționarea sau ligaturarea celor 2 canale (vase deferente) prin intermediul cărora sunt transportați spermatozoizii către penis. Se efectuează printr-o incizie mică la nivelul scrotului cu localizarea pe fiecare parte a celor două canale deferente care sunt tăiate, electrocoagulate sau blocate prin ligaturare. Blocarea ambelor canale deferente împiedică spermatozoizii să ajungă în lichidul seminal. Sperma este ejaculată, dar nu conține spermatozoizi și nu va cauza apariția sarcinii.

2. EFICIENȚA METODEI

Vasectomia nu este pe deplin eficientă în primele 3 luni de la efectuarea intervenției. Dacă bărbații ar efectua o spermogramă în primele 3 luni după vasectomie, sperma ar mai putea conține spermatozoizi, iar ratele sarcinii ar fi de aproximativ 2-3 la 100 femei. Aceasta înseamnă că, în primele 3 luni, din 100 de femei cu partener cărora li s-a efectuat vasectomie, 97 sau 98 nu vor rămâne gravide. Pe durata primului an după vasectomie, poate surveni mai puțin de 1 sarcină la 100 de femei (2 sarcini la 1000 de femei). Aceasta înseamnă că, din 1000 femei cu partener, cărora li s-a efectuat vasectomie, 998 nu vor rămâne însărcinate.

Dacă partenera unui bărbat căruia i s-a efectuat vasectomie rămâne însărcinată, aceasta se poate datora următoarelor cauze:

- Cuplul nu a utilizat întotdeauna o altă metodă contraceptivă în timpul primelor 3 luni după efectuarea intervenției;
- Furnizorul a făcut o greșeală;
- Capetele secționate ale unui canal s-au recanalizat;

Fertilitatea nu revine deoarece, în general, vasectomia este ireversibilă. Intervenția trebuie considerată ca fiind permanentă. Chirurgia de reversibilitate este dificilă, costisitoare și în cele mai multe zone nu este disponibilă.

Protecția împotriva infecțiilor cu transmitere sexuală: nu protejează.

3. BENEFICII ȘI RISCURI PENTRU SĂNĂTATE

Efecte secundare și beneficii pentru sănătate – niciunul;

Complicații

Neobișnuite sau rare:

- Durere surdă, mai rar severă la nivelul scrotului sau testiculelor, cu durată de luni, uneori ani;

Neobișnuite sau foarte rare:

- Infecție la locul inciziei sau în interiorul inciziei (neobișnuită la tehnica convențională de incizie, foarte rară la tehnica fără bisturiu);

Rare:

- Sângerare sub piele (hematom), care poate cauza tumefacție sau echimoză;

Cui i se poate efectua vasectomia

Sigură pentru toți bărbații

Cu consiliere adecvată și consimțământ informat, oricărui bărbat i se poate efectua vasectomie în siguranță, inclusiv bărbaților care:

- Nu au copii sau au puțini copii
- Nu sunt căsătoriți

- Nu au permisiunea soției
- Sunt tineri
- Au anemie falciformă
- Au risc crescut de infecție cu HIV sau altă ITS
- Sunt infectați cu HIV, indiferent dacă utilizează sau nu terapie antiretrovirală

În unele din aceste situații este importantă consilierea deosebit de atentă, pentru a ne asigura că bărbatul nu va regreta decizia luată.

4. INVESTIGAȚII

Bărbaților li se poate efectua vasectomie după efectuarea unui set minim de investigații medicale, care vor include hemoleucograma, glicemia, măsurarea tensiunii arteriale. Alte investigații pot fi necesare la indicația medicului.

5. CRITERII DE ELIGIBILITATE MEDICALĂ

Vasectomia se poate efectua tuturor bărbaților. Nu există afecțiuni medicali care să împiedice un bărbat să utilizeze vasectomia. Următoarea listă de verificare chestionează clientul despre afecțiuni medicale cunoscute care ar putea limita momentul, locul sau modul în care se poate efectua procedura de vasectomie. Puneți clientului întrebările de mai jos. Dacă el răspunde „nu” la toate întrebările, procedura de vasectomie poate fi efectuată, fără întârziere, în orice unitate în care se efectuează de rutină asemenea intervenții. Dacă răspunde „da” la vreo-una din întrebările de mai jos, urmați instrucțiunile, care recomandă prudență, amânare sau aranjamente speciale.

În lista de verificare de mai jos:

- **Prudență** înseamnă că procedura poate fi efectuată într-o unitate în care se efectuează de rutină asemenea intervenții, dar cu pregătiri și precauții suplimentare, în funcție de afecțiune.
- **Amânare** înseamnă să amânați vasectomia. Aceste afecțiuni trebuie tratate și rezolvate înainte de a putea efectua vasectomia. Dați clientului o altă metodă pe care să o utilizeze până când procedura poate fi efectuată.
- **Special** înseamnă că trebuie făcute aranjamente speciale pentru efectuarea procedurii în unități cu chirurgie și personal cu experiență, dotate cu echipamente medicale specializate. Pentru aceste afecțiuni este, de asemenea, necesară capacitatea de a decide asupra celor mai adecvate proceduri și a tipului de anestezie. Dați clientului o metodă suplimentară* pe care să o utilizeze până când procedura poate fi efectuată.

**Metodele suplimentare includ: abstinerea, prezervativele masculine și feminine, spermicidele și coitul întrerupt. Spuneți-i că spermicidele și coitul întrerupt sunt metodele contraceptive cel mai puțin eficiente. Dacă este posibil, dați-i prezervative.*

1. Aveți vreo problemă genitală, precum infecții, tumefacție, leziuni sau tumori la nivelul penisului sau scrotului? Dacă da, ce fel de problemă?	
Nu prezintă probleme genitale	Da Dacă el prezintă oricare din următoarele, se impune prudență: • Leziune la nivelul scrotului în antecedente • Tumefacție la nivelul scrotului datorită dilatării venelor sau membranelor din cordonul spermatic sau din testicule (varicocel sau hidrocel de dimensiuni mari) • Testicol necoborât – doar pe o parte. (Vasectomia se poate efectua doar în prezența testiculelor. Va fi necesară o evaluare urologică complexă, testicolul necoborât în scrot fiind una din principalele cauze ale cancerului testicular). Dacă el prezintă oricare din următoarele, amânați vasectomia: • Infecție cu transmitere sexuală (ITS) în prezent • Tumefacție și durere (inflamație) la nivelul glandulului penian, ductelor spermatice (epididim) sau testiculelor • Infecție a tegumentelor scrotale sau o tumoră la nivelul scrotului

	<i>Dacă el prezintă oricare din următoarele, faceți aranjamente speciale:</i> ● Hernie inghinală (chirurgul dacă are pregătire necesară, se poate efectua concomitent cu vasectomia și tratamentul herniei. Dacă acest lucru nu este posibil, întâi trebuie tratată hernia.) ● Testicule necoborâte – pe ambele părți
2. Aveți vreo altă afecțiune medicală sau infecție? Dacă da, ce anume?	
Nu prezintă afecțiuni medicale	Da <i>Dacă el prezintă oricare din următoarele, se impune prudență:</i> ● Diabet zaharat ● Depresie ● Vârstă tânără ● Lupus cu anticorpi pozitivi (sau necunoscuți) sau tratament imunosupresiv <i>Dacă el prezintă oricare din următoarele, amânați vasectomia:</i> ● Infecție sistemică sau gastroenterită ● Filariază sau elefantiază <i>Dacă el prezintă oricare din următoarele, faceți aranjamente speciale:</i> ● SIDA (vezi vasectomia pentru bărbații cu HIV, mai jos) ● Hipocoagulabilitate sangvină (tulburări de coagulare) ● Lupus cu trombocitopenie severă

6. FURNIZAREA METODEI

Când se poate de efectuat procedura

- Oricând, la cererea bărbatului (dacă nu există motive medicale pentru amânare).

Asigurarea deciziei informate

Important: Un consilier prietenos care ascultă îngrijorările bărbatului, îi răspunde la întrebări și îi oferă informații practice clare despre procedură – în special în privința ireversibilității acesteia – va ajuta bărbatul să decidă în conștiință de cauză, să utilizeze cu succes metoda, să fie mulțumit și să nu regrete mai târziu decizia luată, deoarece sterilizarea este permanentă. Implicarea partenerii lui în consiliere este recomandată și poate fi de folos, dar nu este absolut necesară.

Cele 7 puncte ale consimțământului informat

În cadrul procesului de consiliere, trebuie parcurse toate cele 7 puncte ale consimțământului informat. Pentru a-și da consimțământul informat pentru vasectomie, clientul trebuie să înțeleagă următoarele aspecte:

1. Sunt disponibile pentru clienți metode de contracepție temporare.
2. Vasectomia voluntară este o procedură chirurgicală.
3. Există anumite riscuri asociate acestei proceduri, precum și beneficii. (Atât riscurile cât și beneficiile trebuie explicate într-un mod care să permită clientului să le înțeleagă).
4. Dacă procedura reușește, ea va preveni apariția sarcinilor după efectuarea intervenției, iar clientul nu va mai putea avea copii în viitor.
5. Procedura este considerată permanentă și probabil că nu va putea fi reversibilizată.
6. Clientul se poate răzgândi în orice moment înainte de efectuarea intervenției (fără a-și pierde dreptul de a folosi în continuare serviciile medicale, alte servicii și fără a pierde orice alt tip de beneficii).
7. Procedura nu protejează contra maladiilor sexual transmisibile, inclusiv HIV.

Explicarea procedurii

Bărbatul care a ales vasectomia trebuie să știe ce se va întâmpla în timpul procedurii. Descrierea ce urmează vă poate ajuta să-i explicați procedura. Învățarea tehnicii de efectuare a vasectomiei necesită instruire și exerciții practice sub supravegherea unui medic specialist. Prin urmare, această descriere este sumară și nu conține instrucțiuni detaliate.

1. Medicul respectă permanent procedurile adecvate de prevenire a infecțiilor. Bărbatului i se administrează la nivelul scrotului o injecție cu anestezic local, pentru prevenirea durerii. El rămâne treaz pe parcursul intervenției.
2. Medicul palpează fiecare vas deferent – cele 2 canale din scrot prin care sunt transportați spermatozoizii.
3. Medicul efectuează 2 incizii la nivelul pielii pe fiecare parte a scrotului, se prinde vasul deferent cu ajutorul unei pense speciale, apoi îl secționează, sau ligaturează. Există și alte metode care permit efectuarea unei singure incizii pe partea centrală a scrotului, cu secționarea ulterioară sau electrocauterizarea ambelor vase deferente.
4. Zona de incizie se acoperă cu un bandaj adeziv sau incizia se poate sutura.
5. Bărbatul este instruit cum să procedeze după ieșirea din cabinetul medical sau spital. Imediat după intervenție, bărbatul poate avea o senzație de slăbiciune. El trebuie ajutat să se ridice și ar trebui să se odihnească timp de 30 până la 60 de minute. De obicei, el poate pleca în decurs de o oră după efectuarea intervenției.

Oferirea de suport utilizatorului

<i>Explicarea îngrijirii pentru vasectomie</i>	
Pregătirea preoperatorie	• Să poarte îmbrăcăminte curată și lejeră când vine la spital
Conduita postoperatorie	• Să se odihnească timp de 2 zile dacă este posibil • Să se aplice comprese reci la nivelul scrotului în primele 4 ore, pentru reducerea durerii și sângerării. El va avea o oarecare senzație de disconfort, tumefiere și echimoză. Acestea trebuie să dispară în 2-3 zile. • Să poarte lenjerie sau pantaloni confortabili timp de 2-3 zile, care să ajute la susținerea scrotului. Astfel se va reduce tumefierea, sângerarea și durerea. • Să mențină curat și uscat locul inciziei timp de 3-4 zile. Își poate face igiena intimă folosind un prosop umed, dar nu trebuie să se așeze în apă. • Să evite contactele sexuale timp de cel puțin 3-4 zile. • Să utilizeze prezervative sau altă metodă eficientă de planificare familială timp de 3 luni după efectuarea intervenției. (Alternativă recomandată anterior, de a aștepta timp de 20 ejaculări, s-a dovedit mai puțin sigură decât a aștepta 3 luni și nu se mai recomandă.)
Managementul problemelor care pot apărea cel mai frecvent	• Disconfortul la nivelul scrotului durează de obicei 2-3 zile. Sugați-i să ia ibuprofen (200-400 mg), paracetamol (325-1000 mg) sau alt analgetic. El nu trebuie să ia aspirină, care încetinește coagularea sângelui.

Vizita de control

- Vizita de control poate fi programată peste 3 luni pentru analiza spermei, dacă se poate efectua.
- Totuși, nici unui bărbat nu trebuie să-i fie refuzată vasectomia, pentru motivul că urmărirea ar fi dificilă sau imposibilă.

Motive de a reveni

- Asigurați fiecare client că poate reveni oricând – de exemplu, dacă are probleme sau întrebări sau dacă partenera lui crede că ar putea fi însărcinată.
- De asemenea dacă: prezintă sângerare, durere, puroi, febră, tumefiere sau hiperemie în zona genitală, care se agravează sau nu cedează.
- Sfat general privind starea de sănătate: oricine simte brusc că are probleme grave de sănătate trebuie să solicite de urgență unui medic îngrijire medicală. De obicei, metoda lui contraceptivă nu reprezintă cauza afecțiunii, dar el trebuie să spună doctorului ce metodă utilizează.

7. MANAGEMENTUL PROBLEMELOR

Probleme raportate drept complicații

- Problemele afectează satisfacția bărbaților în ceea ce privește vasectomia. Dacă clientul raportează complicații ale vasectomiei, ascultați care sunt îngrijorările lui și, dacă este cazul tratați.

Sângerare sau cheaguri de sânge după efectuarea intervenției

- Reasigurați-l că mică sângerare și cheagurile mici, neinfectate, dispar de obicei fără tratament, în decurs de 2 săptămâni.
- Hematoamele mari de sânge pot necesita drenaj chirurgical.
- Hematoamele infectate necesită tratament cu antibiotice și spitalizare. Oricine simte brusc că are probleme grave de sănătate trebuie să solicite de urgență unui medic îngrijire medicală. De obicei, metoda contraceptivă nu reprezintă cauza afecțiunii, însă trebuie menționată în momentul adresării.

Infecție la locul inciziei (hiperemie, durere, puroi)

- Prelucrați zona infectată cu un antiseptic.
- Prescrieți antibiotice orale timp de 7 până la 10 zile.
- Rugați clientul să revină după ce ia toate antibioticele, dacă infecția persistă.

Abces (colecție de puroi, datorită infecției)

- Prelucrați zona cu un antiseptic.
- Efectuați o incizie și drenați puroiul.
- Tratați plaga.
- Prescrieți antibiotice orale timp de 7 până la 10 zile.
- Rugați clientul să revină după ce ia toate antibioticele, dacă prezintă hiperemie, durere sau secreții la nivelul răni.

Durere ce persistă luni de zile

- Sugerați ca scrotul să fie susținut de lenjerie sau pantaloni confortabili sau de un suspensor.
- Sugerați să se așeze în apă caldă.
- Sugerați să ia ibuprofen (200-400 mg), paracetamol (325- 1000 mg) sau alt antialgic.
- Tratați cu antibiotice dacă suspectați prezența infecției.
- Dacă durerea persistă și nu poate fi tolerată, trimiteți pentru tratament de specialitate.

8. GRUPURI SPECIALE

Vasectomia pentru bărbații cu HIV/SIDA sau utilizează terapie antiretrovirală

- Bărbaților care sunt infectați cu HIV, au SIDA sau utilizează terapie antiretrovirală (ARV) li se poate efectua în siguranță vasectomie. Vasectomie nu previne transmiterea HIV.
- Îndemnați acești bărbați să utilizeze prezervative, adițional vasectomiei. Folosite consecvent și corect, prezervativele ajută la prevenirea transmiterii HIV și a altor ITS.
- Nici un bărbat nu trebuie obligat sau supus presiunii pentru a i se efectua vasectomie, inclusiv și bărbații cu HIV.

Persoane cu dezabilități

- Conform **Convenției Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu dezabilități**, persoanele cu dezabilități trebuie să aibă acces, pe o bază egală cu celelalte, la toate formele de îngrijire a sănătății sexuale și reproductive.
- Decizia luată trebuie să fie în baza acordului informat, cu respectarea particularităților individuale ce țin de dezabilitate. În unele cazuri decizia poate fi luată cu reprezentantul legal, ținându-se cont de preferințele persoanei cu dezabilități.

9. BIBLIOGRAFIE

1. World Health Organization Department of Reproductive Health and Research (WHO/RHR) and Johns Hopkins Bloomberg School of Public Health/Center for Communication Programs (CCP), Knowledge for Health Project. Family Planning: A Global Handbook for Providers. Baltimore and Geneva: CCP and WHO, 2018.
2. Ensuring Human Rights in the Provision of Contraceptive Information and Services. Guidance and Recommendations. Appendix C International human rights relevant to contraceptive information and services. Geneva: World Health Organization; 2014. ISBN-13: 978-92-4-150674-8
3. WHO Library Cataloguing-in-Publication Data. Medical eligibility criteria for contraceptive use -- 5th ed. World Health Organization. (NLM classification: WP 630) © World Health Organization 2015. P.72-77. P. 186-189. ISBN 978 92 4 1549158

Aprobat prin ordinul Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale nr. 682 din 22.07.2020 „Cu privire la aprobarea Protocoalelor clinice standardizate pentru medicii de familie și medicii obstetricieni-ginecologi în domeniul contracepției”.

Elaborat de colectivul de autori:

Dumbrăveanu Ion, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de urologie și nefrologie chirurgicală, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Agop Silvia, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Sagaidac Irina, dr. șt. med., as. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Șalaru Virginia, dr. șt. med., conf. univ., Catedra de medicina de familie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Sârbu Zinaida, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Tăbuica Uliana, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Iliadi –Tulbure Corina, dr. șt. med., conf. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”;

Stavinskaia Liudmila, as. univ., Departamentul de obstetrică și ginecologie, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

Abrevieri folosite în document:

ARV– Antiretrovirală

ITS – Infecții cu transmitere sexuală

HIV – Virusul imunodeficienței umane

OMS – Organizația Mondială a Sănătății

SIDA - Sindromul imunodeficienței umane dobândite